

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

BIG_inn AT-HU

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Dr. habil. Varga László dékán, egyetemi docens

Egy új tudomány születőben: NEUROPEDAGOGIA

Szimpózium 7. workshop, 2021. szeptember 22.

Az erkölcsalapú társadalom

(...) le kell végre számolnunk azzal a pozitivista illúzióval, amely szerint az emberiség sorskérdései a tudás, a tudomány segítségével lesznek megválaszolhatóak.

Be kell látnunk, hogy a ráció, az intellektus önmagában nem hozott, és a jövőben sem hoz jó megoldásokat. A politikusok által előszeretettel hirdetett tudásalapú társadalom nem fog jobb életminőséget teremteni. Csak az erkölcsalapú társadalmak megteremtésébe vethetjük a reményünket. (...)

A problémák otthon kezdődnek

➤ Az első 8 év a legmeghatározóbb időszak az ember életében

➤ Kalkuttai Teréz:

Könnyű az intézményeket hibáztatni a család által elkövetett vétkekért

Megváltozott helyzet

- A gyermek nem a fáról pottyán le (előzmény – folyamat-következmény sajnos OUTPUT – megismerés-megértés-elfogadás
- Múlt – jelen - jövő tengelyén
- Jéghegy
- Digi nemzeék - alfa 2005 után, a jövő elkezdődött – értjük őket?
- Média - manipuláció, tradíció hiánya, védettség kora véget ért
- Fogyasztói társadalom , hihetetlen verseny
- Család szerkezete – nagyszülők még dolgoznak
- Add nekem az idődet – felszívódni képes gyermek

Megismerés, megértés, elfogadás

- tíz év érzékeny korszak – tapasztalat alakítja az idegpályákat
- a tapasztalatokat nem passzívan fogadják be, bizonyos hajlammal fordulnak a világ felé
- szabadtéri játék rendkívül fontos
- a gyengéd érintés idegtudománya
- a modern élet megváltoztatja az agyat
- gének és környezet - a gének nem tudnak jól együttműködni a változásokkal
- az önfegyelem gyakoroltatása, hat az empátiára is
- játszani örökké! a tökéletes belefeledkezés (flow) és kockázatvállalás
- bátorítás (motiváció), inspiráció, lelkesedés, öröm, bizalom, humor

Mi van az agyunkban?

Korábban: gondolatok (ez mérhető, meg is tesszük)

Ma: érzések és emberi kapcsolatok (nehezen mérhető, ingoványos terület)

Két rendkívül fontos felismerés:

- 1. az emberi agy érző szerv***
- 2. az emberi agy társas szerv***

Online gyerekek és offline felnőttek

- Tanítani akkor lehet, ha **fókuszál a figyelem**. Ezt pedig nem egyszerű fenntartani a pedagógusoknak.
- Sok esetben nehéz a gyerekeket meggyőzni arról, hogy **létezik élet offline is**.
- A nárcisztikus világban, "én"-es közegben élnek a fiatalok.
- A szülőknek **meg kell tanulniuk nemet mondani**, nem szabad félniük a gyerekük haragjától, a megengedés éppen szorongást vált ki a gyerekből.
- 44 másodpercig bírják – hova vezet ez?
- Kísérlet az erdőben

Pozitív pedagógia

Eljutni „nulláról plusz ötre”

Martin Seligman megalapozta a pozitív pszichológiát, melynek célkitűzése az, hogy az emberi tapasztalás teljes spektrumát vizsgálja, ne csupán a lélek árnyoldalait. Nemcsak arról akar szólni, hogy az ember hogyan juthat el „mínusz ötről nullára”, hanem arról is, hogy mi segítheti „nulláról plusz ötre”.

- A pszichológia ne csak a mentális zavarok, gyengeségek és sérülések tudománya legyen, hanem az emberi erősségek és erények tudománya is.
- *A kezelés ne kizárólag a rosszul működő funkciók „megjavításából” álljon, hanem a jól működő funkciók továbbfejlesztéséből is.*

Neuropedagógia a tudáskonstrukció szolgálatában

***Releváns támogató-és eszközrendszer
(A pedagógia térképének átrajzolása)***

A gyermekneurológiai eredményeinek hatása a pedagógia gyakorlatára

A pedagógusok tudása a kisgyermekkorai tanulás természetéről

Válaszokat keres a legújabb neurológiai kutatási eredmények pedagógiai hasznosításának lehetőségeire

Új tudomány a láthatáron

A **gyermekkori elme (fej)** és az **emocionális fejlődés (szív)** területén végzett kutatások:

- A gyermekkor az emberi életút és az egyén jelene, jövője szempontjából meghatározó jelentőségű időszak.
- Gyermekkori neurológia kutatási eredményeinek és a kisgyermekkor pedagógiájának - közelmúltban felerősödött – párbeszéde.

Mit tudunk és mit teszünk?

- Mit tudunk eddig a gyermekkori tanulás agyi mechanizmusáról?
- Mit teszünk - következtetéseket és ajánlásokat fogalmazunk a pedagógiai praxisra vonatkozóan.

Emberi elme színe és fonákja

TUDATI - Ma már tudják a neurológusok, hogy a felszabadult agy éneklés közben nem képes félelemérzéseket mobilizálni. (Gerald Hüther, 2009)

TUDAT ALATTI - Ezért énekel az ember évezredek óta lefelé menet a pincébe. Nem azért, hogy elijessze az egereket.

Miért mesélt nagyapám? –

Van a nevelésben valami elemi ősi erő!

„Az agy felépül, nem születik.”

(Brain Research, Jack Shonkoff, Harvard University)

<https://www.facebook.com/neuropedagogia/>

Gyermekkor megítélése régen és ma

Régi paradigmák	Mai paradigmák
<i>Felnőttekhez mér</i>	<i>Önmagához mér</i>
inkompetens	kompetens
hiányállapot	teljesség
nem fontos időszak	legfontosabb
felnőtt lét előszobája	legszebb szoba
előkészület, felkészülés nincs kész	felkészülés és legkritikusabb, legszenzitívebb, önmagához képest készen van

Alapvetések 1.

A gyermek elméje születéskor egyáltalán nincs készen, így is mondhatjuk: az agy az egyetlen olyan szervünk, mely túl korán születik.

Az első nyolc esztendő az agyfejlődés csúcsideje, az elme bámulatos gyorsasággal fejlődik, hároméves korra az agyi hálózat már rendkívül fejlett.

A gyermekkori nevelés és gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja az agyi hálózat és struktúra felépülését.

Alapvetések 2.

Születéstől nyolcéves korig az agy olyan, mint egy mágikus szivacs – mindent magába szív.

Opening Windows - ez az elme fejlődésének legszenzitívebb időszaka, a „lehetőségek ablaka” – ekkor tanul az emberi elme a legtöbbet környezetéből.

Az ablak viszonylag rövid ideig van nyitva, majd az ablak - nyolcéves kor körül kezdődő - becsukódásával párhuzamosan az alapvető agyi struktúra kiépülése is lassan befejeződik.

Alapvetések 3.

Ha a gyermekeknek életük első éveiben kevés lehetőségük van arra, hogy – a szülők segítségével - megtapasztalják saját magukat és környezetüket, akkor nem épül fel a megfelelő agyi neurális hálózat, így nem lesznek képesek a világ felé fordulni.

Ez a „világ felé fordulás” az emberi tanulás első iskolája.

Az agyról régen és ma

Régi felvetés	Új megközelítés
Agy születéskor készen van – 100 mrd	Az elme túl korán születik
Döntően genetikailag determinált	Öröklés, környezeti tényezők, nevelés
Dichotómia (test lélek szembeállítása)	Kölcsönhatások gazdag szövedéke
Agyfejlődés lineáris	Agyfejlődés periodikus jellegű
Felnőtt agya a legfejlettebb, igen aktív	Kisgyermeki agy rendkívül fejlett, aktív, serdülőkor végére az aktivitás csökken
Agysejtek (neuronok) száma döntő	Kapcsolatok (szinapszisok) száma a döntő
Az agy tapasztalatfüggő	Az agy élményfüggő is - EQ
Korai kapcsolatok, kötődések pozitív keretet biztosítanak a tanuláshoz	Korai élmények az agyat is befolyásolják
Az agy magányos szerv	Az agy szociábilis - SQ

Andrew Loh (2014)

- 8 éves korra a hálózat 80%-os
- 3 éves kor alatt túlhalmozzuk a pályákat
- Korai tapasztalatok, élmények sokkal nagyobb szerepet játszanak mint eddig gondoltuk
- Korai évek a hálózat minőségét jelentősen befolyásolják

Andrew Loh (2014)

- Kisgyermekkorban az energia 60%-a agyfejlődésre megy
- Első 8 év az agyfejlődés csúcsideje
- 160.000 km a vérerek hossza 3 éves korban
- Hangos olvasás jelentősen fokozza az agyfejlődést (mese)
- Kellemes környezet az emóciók miatt fontos

Agyunk...

- a világ legösszetettebb szellemi és anyagi struktúrája
- összes kapcsolódási helyének regisztrálásához 10 milliárd db, egyenként 400 oldalas könyvtár kellene
- 100X bonyolultabb, mint a föld teljes telefonhálózata
- legalább 1,5 millió évig képes lenne információkat tárolni, feldolgozni
- még mindig a „titkok kamrája”

Melyiket is?

- Fejlődés fókuszú gondolkodásmód
- Rögzült fókuszú gondolkodásmód

A szokás hatalma

- *Döntéseink 40 %-a nem tényleges döntéseken, hanem szokásokon alapul*
- Nem vagyunk képesek kilépni helyzetekből, másképp gondolkodni – „az emberek nem sorsuk, hanem saját elméjük rabjai” F. D. Rooseveltt
- Olyan ez amikor ugyanott vágunk át a fűvön és kikoptatjuk a gyepet – a szokások maradandó ösvényeket hoznak létre

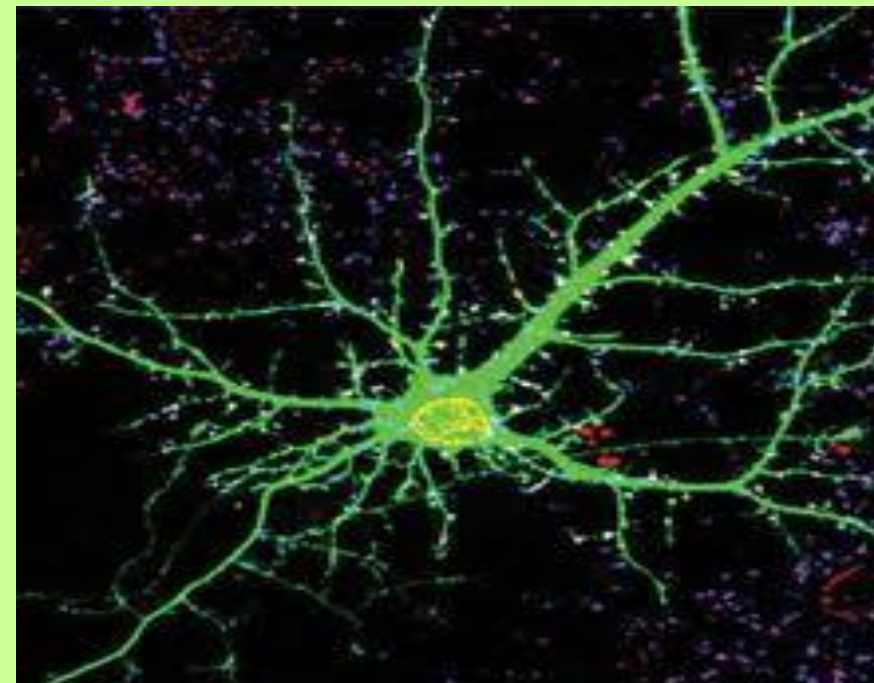
Az akarat

- Az akarat rendkívül fontos
- Az elhatározás élménye lesz jellemünk alapja
- „Az akarat az ember lelke, az emberi természet irányító ereje”
- Minden idegsejt több elágazó szállal rendelkezik – TEHÁT MÁS UTAT IS VÁLASZTHATUNK
- Ha ellenállunk a régi beidegződésnek, új ingerületközvetítő anyag (GABA) keletkezik

Dilemmák...

- Engedjük-e gyermekeinknek, hogy számunkra különös, saját úton is járjanak?
- Támogatja-e a család, az óvoda és az iskola a kreativitás, a problémaérzékenység, az alkotó fantázia kibontását, biztosítja-e az alkotás örömét?

- 700 új kapcsolat/sec.
- Egy 3 éves gyermek agya 2,5 X aktívabb, mint egy felnőtté (3 é. korig 1,000 trillió szinapszis, 10^{15})
- Agyi hálózat: folyamatos stimuláció és ismétlések
- Az érzelmek az agyi hálózat ragasztóanyaga
- Az agy sokat tanul a másik agytól (nem magányos szerv)
- A próbálkozásokból és a hibákból is tanul az agy

Vitathatatlan

Akit szeretünk, attól tanulunk - azt tanuljuk meg igazán, képességé érlelhetően, amit szeretünk

Tudományosan: a pozitív érzelmek növelik az intellektuális teljesítményt

A gyerekeknek feladatokra van szüksége

Csak az viszi valójában előrébb az embert, amiért saját maga megdolgozott.

Az agy számára a valódi kihívások a döntőek.

A nagybácsival pecázni, vagy megmászni egy hegyet.

A kalandok tettek mindnyájunkat erőssé.

Érzelmelek megközelítése

Platón (i.e.375): Érzelmeinkben nem bízhatunk, mert az elem alsóbb részéből származnak és megrontják az értelmet.

Darwin(1872): a felnőtt emberek érzelemkifejezései elavultak, pusztán maradványai vadállati gyökerű fejlődéstörténetünknek, és annak, hogy csecsemőkből váltunk felnőttekké.

Solomon (1977): „Az érzelmek adják a lélek életerejét és legtöbb értékünk forrását.”

Az érzelem szerepe

- Az érzelem szerepe a test és lélek összehangolása, összekötése
- Érzelem szervezi az észlelést, a gondolkodást, az emlékezetet, a viselkedést, a társas működéseket
- A tudatos érzésvilág csak a „jéghegy csúcsa”, igazán jelentős része a felszín alatt rejtőzik, tudattalan érzelmek

Érzelmekek szerepe, jelentősége

- Központi szerepe van a kapcsolatépítésben
- Tudomást szerzünk egymás vágyairól és vélekedéseiről
- A gyerekek saját érzelemélményei jelzik, hogy mi működik és mi nem működik egy interakcióban
- Viselkedésváltoztató jelentősége van
- Fontos az érzelmekekről való beszéd – az érzelem kommunikációja

Társas intelligencia (SQ)

- Az ember társas lény
- Nem lehetünk sikeresek egyedül
- Magunkhoz kell vonzani az embereket
- A kulcs ebben is az érzelmi intelligencia
- A nevelő embermágnassé válik

„az emberi kapcsolatainkban megnyilvánuló bölcsesség.”
(Thorndike: Intelligence p. 228)

Az agy-agy kapocs kétélű kard

- Emberi kapcsolataink nem csak élményeinket - biológiai rendszerünket is alakítják.
- Az építő kapcsolatok jótékonyan hatnak állapotunkra, a mérgező viszonyok lassan ölő mérreg a testben.
- Viselkedjünk úgy, hogy ez jótékonyan hasson azokra is, akikkel kapcsolatba lépünk.
- A ránk ragadó érzelmek következményekkel járnak. És az jó ok arra, hogy megtanuljuk jó irányba terelni őket.

Érzelmi és szociális intelligencia

“Sokszor és sokat nevetni; elnyerni az intelligens emberek megbecsülését, a gyermekek ragaszkodását; kivívni az őszinte kritikások elismerését és elviselni a hamis barátok árulásait; örülni a szépnek, megtalálni másokban a jót; jobbítani egy kicsit a világon – egy egészséges gyerekekkel, egy parányi kerttel vagy azzal, hogy biztos lábon állva élsz; tudni, hogy legalább egyvalaki könnyebben lélegzik, mert te voltál. Ez a boldogulás, ez a siker.”

(Ralph W. Emerson)

Gerald Hüther, agykutató

Új nevelői kultúra:

Ma már mást jelent intelligensnek lenni!!!

Közel maradni, messze repülni...

Az ember akkor érzi jól magát, ha közösségben van, de szabadon fejlődhet.

A gyermeknek gyökeret és szárnyakat kell adni

„Meg kell próbálnunk több lehetőséget biztosítani a gyermekeinknek arra, hogy megtalálják a harmóniát a közelségre és a szabadságra való igényükben.

Sajnos a jelenlegi társadalomban a gyerekeknek ezek helyett csak pótszereket kínálunk.”

Elfogadni, támogatni és szeretni

„Semmi sem biztosítja a tanuláshoz szükséges nyitottságot és nyugalmat annyira, mint a bizalom és a bátorítás. A bátorítás csak akkor működik, ha hiszünk benne, hogy a dolog, amire a másikat bátorítjuk, tényleg megvalósítható. A tanítás legmagasabb foka az a készség, hogy másokat inspirálni tudjunk.”

Az ember leghatékonyabb tanítói

„a lelkesedés, az öröm, nem pedig a padban görnyedés. A játszókorbán lévő gyerekek azért tanulnak olyan gyorsan, mert agysejteiket a lelkesedés locsolókannája napjában számtalanszor megöntözi. Ez természetesen nagyon rossz hír azoknak, akik a teljesítményre koncentrálnak.”

Csúcsélmények – a flow

- A csúcsélmények leginkább akkor jönnek létre, amikor nagyon mélyen belefeledkezünk valamilyen tevékenységbe.
- Csíkszentmihályi flow-nak, azaz áramlatnak nevezte azokat a tökéletes pillanatokot, amelyeket az **öröm, a kreativitás és az élet teljes felvállalása** jellemez.
- A flow egy spontán, erőfeszítés nélküli mozgás.
- Nem passzív állapotunkban ér el!

„Tökéletes élmény”

- A boldogság nem egyenlő az anyagi javakkal, nem szerzhető meg hatalommal.
- Nem külső eseményektől függ.
- Akik megtanulják, hogyan kell irányítás alatt tartani belső élményeiket, képesek arra, hogy életük minőségét meghatározzák.
- Ilyenkor gyönyörűséget érzünk, ami meghatározó lesz majd életünkben.

Csíkszentmihályi elégedetlenség koncepciója

Az egyre növekvő elvárások paradoxona azt sugallja, hogy az élet minőségének javítása megoldhatatlan feladat.

Objektív – szubjektív életminőség viszonya:

AMIKOR VALAKI ANNYIRA CSAK ARRA ÖSSZPONTOSÍT, AMIT EL AKAR
ÉRNI,

HOGY ELFELEJTI ÖRÖMÉT LELNI

A JELENBEN

A humor

- „Mi a baj, én humornak szántam!” – a humor kommunikációja (szituáció)
- Humor és cinizmus
- Közös humor nyelvet kell beszélnünk
- Kárt is okozhatunk – nem rajtad, hanem veled nevetek

A humor stílus

A pedagógus habitusának, műveltségének, intelligenciájának, okosságának és érzékenységének esszenciája a kincset érő humor.

Akinek nincs humora, az egyéb „aljasságokra” is képes!?

A humorérzék a kreativitással mutatja a legkifejezettebb korrelációt (Martin 1998)

A humorérzék:

- felfedezzük a jelenségek, dolgok mögötti ellentmondásokat, feszültségeket;
- szét tudjuk választani az igazat a hamistól;
- merünk játszani a gondolatokkal és a valósággal;
- a nonszensz, az abszurd esetében nem várunk megoldásra, feloldásra, megváltásra, fel tudjuk mérni azt is, hogy esetleg éppen az a nevetnivaló, hogy semmi, de semmi köze nincs a realitáshoz.

Mosoly, nevetés és humor

- Mind a három dolog akaratlagosan, tudatosan gyakorolható, fejleszthető és szokássá tehető.
- Olyan szokássá, ami jellem- és sorsfordító.
- „Isten áldd meg a magyart jó kedvvel” (Kölcsey 1823)
- A mosoly az újszülött veleszületett képessége (1 napos korban) - azért is meglepő, mert az újszülöttek látása még csak homályos, kifejletlen.
- A mimikai izmok agykérgi reprezentációja - az agykéreg motoros területén - aránytalanul nagyobb, mint ami megfelelne a mimikai izmok tömegének

Az ember arcjátéka

- Az ember arcjátékát igen nagy számú és nagyon magas szinten koordinált mimikai izomzat határozza meg.
- A mimikai izmok agykérgi területeinek az embernél igen bőséges kapcsolódása van az agykéreg érző területével, csak úgy, mint a homloklebennyel és a limbikus rendszerrel is.
- A limbikus rendszer (az agyban az érzelmi életet szervező területek) működése pedig hatással van mind a hormonrendszerre, mind az immunrendszerre.

Az arcjáték tehát kihat az érzelmeinkre, energiaállapotunkra, szervezetünk védettségére és gondolkodásunkra egyaránt.

Az érzelemkifejezés hatása az érzelmekre, a gondolatokra, a cselekvésre és a társas kapcsolatokra

- A diplomaták mosolya befolyásolhatja a tárgyaló felek közötti kapcsolat alakulását, és ez pedig a tárgyalás kimenetelét.
- Ismeretes a lefegyverző mosoly kifejezés.
- Az orvosok megnyugtató mosolya a beteg számára fél gyógyulás.
- A mosolygó, de szegény anya gyermeke boldogabb és egészségesebb lehet, mint a gazdag, de nem mosolygó anyáé.
- A mosoly ingyen van és aranyat ér!

A nevetés „belső kocogás”

- Örvendetesen terjed a bohócok bevonódása a gyermekosztályok életébe. A bohócdoktorok játékosan és hatásosan csökkentik a gyerekek szorongásait, félelmeit, sőt megnevettetik a gyerekeket.
- Egy futballdöntő után a vesztesek kimerülten összeesnek, a győztesek pedig boldogan, sugárzó arccal és szinte könnyedén futják a tiszteletkört.
- A sikeres vizsgát hamar kipihenjük, de a kudarc után tartósabban fáradtak maradunk.
- **Feszültségoldó, lazító, hangulatjavító, fájdalomcsillapító, érzéstelenítő, jobb alvást biztosító, keringésjavító**

Humoristák

- Az embernél kifejlődő humorérzék hozzásegíthette az embert ahhoz, hogy egyre nagyobb létszámú csoportokban legyen képes együtt élni; azáltal, hogy a humor elősegíti a konfliktusok erőszakmentes feloldását, a feszültségek oldását.
- A humorérzék számos haszna közül talán a legfontosabb az, hogy általa megtanulható, hogy szinte mindennek lehet nézni a másik oldalát, a humoros oldalát.
- A királyok udvari bolondjai az igazságot nevettetve mondták ki, ezért maradtak büntetlenek. Csak úgy, mint a vígjátékírók és a humoristák.
- A tehetséges humorista korunk egyik leghatékonyabb lelki egészségvédő szakembere.

A székely humor a népművészet része

- A székelyek mindennapi életében, társalgásában jelenlévő humora sajátos világlátásra tanít.
- Eligazít az emberi kapcsolatokban, segíti a konfliktusok megoldását, elviselhetővé teszi a kemény munkát, a nehéz életet.
- Összefüggésben van csavaros észjárásukkal, furfangos gondolkodásukkal.
- Ez a kulturális kincs hozzájárul tartásukhoz és meghatározza a világ legkülönfélébb dolgaihoz való viszonyukat.

A magyar humor éppúgy, mint a magyar kultúra igen színes és sokféle

- A magyar kulturális örökség része.
- A tradicionális, népi humor jól megfér a városi folklór humorával, csakúgy, mint a magas művészetek humorával.
- A Karinthyak humora, Rejtő Jenő, Örkény István, Tabi László, Árkus József, Hofi Géza és Sándor György humora nem kizárják, hanem kiegészítik egymást.
- Más-más szubkultúrát képviselnek, értéküket a humor minősége határozza meg, nem pedig az, hogy melyik szubkultúra termékei.

Tanulni kell humorul...?

A humor életolajozó. Ha az intézmény tudatosan a „*nem rajtad, hanem érted, veled nevetek*” eszméjét hirdeti, akkor a derű, a vidámság és a játék otthonává válhat. A gyermekek kognitív és affektív képességeihez igazított **pedagógiai humor** bearanyozhatja dolgozó hétköznapjainkat – nevelőét, gyermekét egyaránt.

Teljesebb, hitelesebb személyiséget nevelhetünk, ha nyitottság, őszinteség és gyengéd humor jellemzi munkánkat. Ehhez azonban nekünk, nevelőknek is tanulnunk kell humorul.

Humor kontra agyvérzés

A humorra azért van szükség, hogy megtanítsuk gyermekeinket a **stressz oldásának** egy lehetséges módszerére, életszemléletük pozitívabbá tételére, olyan örömforrásra, amely a legelviselhetetlenebb élethelyzetekben is **segíti a sikeres túlélést**.

Németországban 267 pedagógus munkájának elemzése alapján öt alaptípust különböztettek meg (Rißland 2002)

A humorpedagógiai kutatások egyik legérdekesebb, legtöbbet elemzett alanya a tanár

1. Vidám idegölő kategóriába sorolták a tanárok 22,2%-át.
2. Humortalan bürokrata a tanárok 14,6%-a.
3. Cinikus kategóriába sorolták a tanárok 18,4%-át.
4. Gyászhuszár kategóriába került 17,2%.
5. A legmagasabb, 27,6%-ot a jó humorú kategóriában mérték.

Mi a teendő?

A pedagógus személyisége életkoránál fogva egyre kevésbé változik.

- *De ne jussunk el egy reménytelennek és károsnak tűnő állapotig, hiszen mi magunk is részesülhetünk a nevetés áldásos hatásából oly módon, hogy a **nevetést pedagógiai eszközeink közé emeljük.***
Sohasem késő!

- *A nevetés, a jókedv, ha őszinte, ránk is visszahat.*
- *Az sem mellékes, hogy Ekkehard Ossowski pszichológus [2004], az osnabrückeri egyetem humorológusa szerint a humoros nevelő ritkábban betegszik meg!*

A pedagógia néhány fontos feladata

Eddigi kapcsolati- és tanulási kultúránk újragondolása és esetleges átalakítása.

Az egymáshoz való viszonyunk javítása, a kreativitás, proszocialitás, empátia, felelősségvállalási hajlandóság...

Cura personalis: személyes odafigyelés és törődés - az intézmény mechanikus jellege ellen

Az eldologiasodás, az idegenség, a kirekesztés és a motivációs deficit megszüntetése

Az intézményben legyen tér és idő

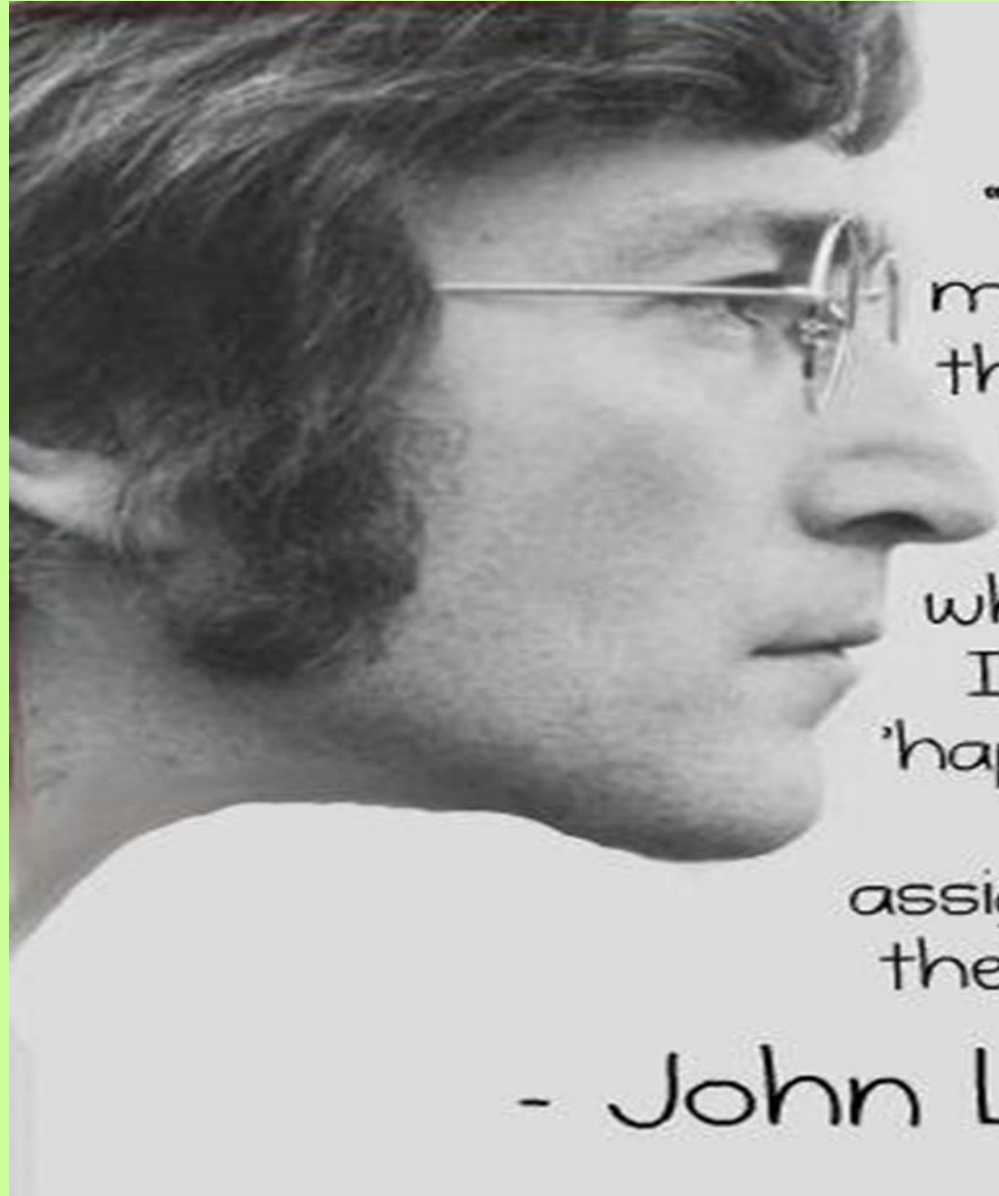
Követendő séma

- **élményalapú** tanulás
- ezt szolgálják a különböző **kollektív munkaformák** alkalmazásai
- fontosak a **cselekvések közben megszerzett tudáselemek**, melyek a kompetenciákat felépítik
- ezek **tudatosítása** mintegy metakognitív tudásrendszert létrehozva
- az ezekre való **reflexió** mind a tanár, mind a gyerekek részéről
- **bárhol, bármikor** elv
- **holisztikus**, egész személyiséget mozgatni

Maya Angelou

"Elfelejtik, hogy mit mondtál, elfelejtik, hogy mit tettél?"

De sosem felejtik el, milyen érzést váltottál ki belőlük."

“When I was 5 years old, my mother always told me that happiness was the key to life. When I went to school, they asked me what I wanted to be when I grew up. I wrote down ‘happy’. They told me I didn’t understand the assignment, and I told them they didn’t understand life.”

- John Lennon

Interreg

Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

BIG_inn AT-HU

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

